

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра педагогіки та психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Міжнародного гуманітарного
університету д.ю.н., професор

Костянтин ГРОМОВЕНКО

«30» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК17. ОСНОВИ ПСИХІАТРІЇ

Галузь знань	<u>05 «Соціальні та поведінкові науки»</u>
Спеціальність	<u>053 «Психологія»</u>
Назва освітньої програми	<u>Психологія</u>
Рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський) рівень</u>

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та психології
протокол № 1 від 29 серпня 2024 року.

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
доктор медичних наук, професор кафедри педагогіки та психології Косенко Корнелія Артурівна	+380674848814	sun2003@ukr.net

Завідувач кафедри педагогіки та
психології к.п.н., доцент

Наталя МЕЛЕНЧУК

Гарант освітньої програми
д.п.н., професор

Світлана ЄРМАКОВА

Узгоджено
Начальник навчального відділу

Лариса РАЙЧЕВА

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3 Загальна кількість годин – 90	Галузь – 05 «Соціальні та поведінкові науки» Спеціальність – 053 «Психологія»	обов'язкова	
		Рік підготовки:	
		2-й	
		Семестр	
		4-й	4-й
Мова навчання – українська	Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень	Лекції	
		14 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		28 год.	6 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота та індивідуальні завдання	
		48 год.	80 год.
		Вид контролю:	
		залік	залік

Дисципліна «**Основи психіатрії**» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти на засадах аналізу сучасних психолого-психіатричних концепцій наукових знань про симптоми розладів психічних функцій, їхньої форми й синдрому, до складу яких вони входять, з метою розуміння психологічних явищ, які відбуваються при психічних захворюваннях; ознайомлення здобувачів вищої освіти з механізмами формування та функціонування різних форм психічної патології; вироблення у здобувачів практичних вмінь та навичок використання знань основ психіатрії в подальшій професійній діяльності психолога.

Курс «Основи психіатрії» є складовою частиною дисциплін психологічного циклу і посідає важливе місце в структурно-логічній схемі підготовки фахівця. Її вивчення передбачає підвищення професійної компетентності практичних психологів та сприяє ефективній реалізації їх, як фахівців.

Метою дисципліни «Основи психіатрії» є формування у здобувачів вищої освіти наукових знань про природу, зміст, види та форми прояву психічної патології, формування умінь застосовувати адекватні методи діагностики психічних розладів, розробляти і впроваджувати профілактичні заходи щодо формування деяких розладів, а в разі необхідності коригувати останні.

Передумови для вивчення дисципліни. Для вивчення даного курсу здобувачам необхідні знання з дисциплін: «Історія психології», «Загальна психологія», «Вікова та педагогічна психологія», «Теоретичні основи психологічної реабілітації», «Соціальна психологія» та «Психодіагностика».

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «**Основи психіатрії**» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючи принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Навчальна дисципліна «**Основи психіатрії**» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (ПР), передбачених освітньою програмою:

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

ПР19. Демонструвати навички планування та здійснення заходів психологічної реабілітації для осіб, які її потребують.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

знати:

- теоретико-методологічні засади та принципи сучасної психіатрії;
- предмет, основні категорії, принципи та методи психіатрії;

- структуру та логіку побудови психіатрії, її зв'язок з іншими науками, предмети вивчення її основних галузей;
- визначення понять «психіка», «норма», «патологія», «хвороба», «психічні розлади», їх функції та структуру;
- зміст і механізми роботи інтелектуальної, афективної та вольової сфер особистості;
- характеристику понять «індивід», «особистість», «реабілітація», «дієздатність», «психосоматика»;
- специфіку розвитку та проявів психічних властивостей людини із різними психічними захворюваннями.

вміти:

- оперувати понятійно-категоріальним апаратом психіатрії;
- визначати основні властивості особистості, що виступають чинником ризику формування психічних захворювань;
- критично аналізувати різні підходи до основних психіатричних категорій, враховувати отримані знання в практичній діяльності;
- визначати патохарактерологічні особливості особистості за їхніми проявами у діяльності та спілкуванні;
- вирізняти особливості розладу особистості, психічні та поведінкові розлади та акцентуації;
- враховувати індивідуальність, неповторність, внутрішній потенціал особистості у процесі подолання хвороби;
- вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я;
- планувати та здійснювати заходи психологічної реабілітації для осіб, які її потребують.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Предмет, задачі та основні етапи розвитку психіатрії

Основні поняття психіатрії, її місце в системі наукового пізнання. Основні етапи розвитку психіатрії. Роль психоаналітичних і психофізіологічних теорій у поясненні психічних і психопатологічних явищ. Поняття про реєстри психічних розладів як основу класичної психіатричної діагностики. Розділ психічних розладів Міжнародної класифікації хвороб 11-го перегляду.

Методи психіатричного дослідження. Поняття психопатологічного симптому, синдрому і захворювання. Метод спостереження і самоспостереження. Цілеспрямована психологічна бесіда: анамнез життя; анамнез захворювання; опис психічного статусу. Етологічний метод. Поведінкові прояви психічних розладів. Поняття адекватності, адаптації та критики свого стану. Метод психоаналізу та психодинамічного спостереження. Катамнестичний аналіз медичної документації.

Тема 2. Етіологія та патогенез психічних розладів. Основи клінічної та параклінічної діагностики

Основи клінічної та параклінічної діагностики. Основні види психічних хвороб. Ендогенні психічні хвороби. Екзогенні психічні розлади. Психогенії (реактивні психози, невротичні, пов'язані зі стресом та соматоформні). Патологія психічного розвитку (розлад особистості, олігофренії). Етіологічні фактори психічних захворювань. Клінічний метод у психіатрії. Етапи застосування клінічного метода. Особливості експериментально-психологічного обстеження у психіатрії.

Тема 3. Класифікація психічних розладів

Визначення психічного розладу та його основні характеристики. Принципи класифікації психічних розладів у психіатрії. Значення класифікацій для діагностики та лікування психічних розладів. Відмінності між нозологічним та синдромальним підходами в класифікації. Класифікація психічних розладів за міжнародними стандартами: МКХ-10, МКХ-11, DSM-5. Класифікація психічних розладів за МКХ-10. Класифікація психічних розладів за DSM-5. Класифікація психічних розладів за МКХ-11. Альтернативні класифікації психічних розладів. Класифікація психічних розладів у різних психіатричних школах (біологічний, психоаналітичний, когнітивно-поведінковий підхід). Сучасні тенденції в класифікації психічних розладів (біопсихосоціальна модель). Порівняльний аналіз різних класифікацій (МКХ-10, МКХ-11, DSM-5, міжнародні та національні системи). Класифікація психічних розладів у педіатрії та у старечому віці.

Роль класифікації в клінічній практиці. Значення правильної класифікації для встановлення діагнозу. Використання класифікацій для планування лікування та реабілітації. Клінічна значущість класифікацій для прогнозу перебігу захворювань. Обмеження та проблеми класифікацій психічних розладів. Психометричні інструменти та шкали для оцінки психічних розладів.

Тема 4. Симптоми, синдроми та симптомокомплекси в психіатрії

Визначення понять «симптом», «синдром» і «симптомокомплекс» у психіатрії. Класифікація психопатологічних симптомів та синдромів. Принципи синдромологічного аналізу у психіатрії. Основні патопсихологічні механізми формування психічних розладів. Значення диференційної діагностики психопатологічних синдромів.

Синдроми порушення особистості та поведінки. Дисоціативні розлади особистості: симптоми та діагностика. Синдроми психопатій: істеричний, епілептоїдний, шизоїдний, параноїдний. Синдроми при афективних розладах: біполярний афективний розлад, дистимія. Соціальна дезадаптація при психопатіях. Особливості поведінкових порушень при шизофренії, органічних розладах та розладах розвитку.

Порушення свідомості. Види розладів свідомості (оглушення, сопор, кома). Делірій: причини, клінічні прояви, диференційна діагностика. Онейроїдний стан: особливості перебігу, відмінності від делірію. Аменція: симптоматика, відмінності від інших порушень свідомості. Синдроми порушення свідомості при інтоксикаціях, метаболічних порушеннях та епілепсії.

Порушення сприйняття. Визначення та класифікація ілюзій. Види галюцинацій (зорові, слухові, тактильні, нюхові, гіпнагогічні). Псевдогалюцинації: особливості та механізми виникнення. Дерезалізація та деперсоналізація: клінічні прояви та причини. Синдром Кандінського-Клерамбо (галюцинаторно-параноїдний синдром).

Порушення мислення. Форми порушень мислення: прискорене, загальмоване, резонерство. Розірваність, паралогічне, аутистичне та символічне мислення. Патологічні судження: маячення (класифікація, механізми формування). Синдроми порушення мислення: параноїдний, парафренний, кататонічний. Шизофренічні розлади мислення (розщеплення, амбівалентність, інкогерентність).

Порушення емоційної сфери. Основні типи афективних розладів (депресія, гіпоманія, манія). Тривожні розлади: генералізована тривога, панічні атаки, фобії. Дисфорія: клінічні прояви та причини. Емоційна лабільність та афективна тупість. Синдроми емоційних порушень: депресивний, маніакальний, тривожно-фобічний.

Порушення пам'яті. Форми амнезії (антероградна, ретроградна, конградна, прогресуюча). Парамнезії: конфабуляції, псевдоремінісценції, криптомнезії. Синдром Корсакова: симптоми, етіологія, клінічні прояви. Гіпермнезія та гіпомнезія: причини та психопатологічне значення. Синдроми порушення пам'яті при деменції та органічних ураженнях мозку.

Порушення волі та мотивації. Гіпобулія та абулія: симптоматика та причини. Гіпербульні стани: патологічна активність, імпульсивні дії. Кататонічний ступор і кататонічне збудження. Синдроми апатико-абулічні та кататонічні. Патологічна імпульсивність: клептоманія, піроманія, сексуальні девіації.

Тема 5. Тривожні розлади

Визначення та загальна характеристика тривожних розладів. Епідеміологія: поширеність серед різних груп населення. Етіологія: біологічні, психологічні та соціальні фактори. Патогенез: роль нейромедіаторних систем (ГАМК, серотонін, норадреналін). Класифікація тривожних розладів за МКХ-10 та DSM-5. Загальна характеристика розладів особистості. Діагностичні критерії розладів особистості. Клінічні форми розладів особистості.

Клінічні прояви. Генералізований тривожний розлад: симптоматика та діагностичні критерії. Панічний розлад: типові симптоми, механізми розвитку, панічні атаки. Соціальний тривожний розлад (соціофобія): основні ознаки та прояви. Специфічні фобії: критерії діагностики, клінічна картина. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) та гостра реакція на стрес. Обсесивно-компульсивний розлад (ОКР) у контексті тривожних розладів.

Діагностика. Методи клінічного обстеження пацієнтів із тривожними розладами. Диференційна діагностика тривожних розладів із депресією, шизофренією та соматичними захворюваннями. Використання психометричних шкал (GAD-7, HADS, Beck Anxiety Inventory). Роль соматичних та неврологічних досліджень у виключенні органічної патології.

Лікування та реабілітація. Загальні принципи терапії тривожних розладів. Фармакотерапія: антидепресанти (СІЗЗС, СІЗЗН), бензодіазепіни, β -блокатори. Побічні ефекти та ризики довготривалого застосування психотропних препаратів. Немедикаментозні методи лікування: когнітивно-поведінкова терапія (КПТ), психоедукація, майндфулнес. Соціальна адаптація та вторинна профілактика тривожних розладів.

Профілактика та прогноз. Первинна профілактика тривожних розладів: роль стрес-менеджменту та здорового способу життя. Прогноз при тривожних розладах: фактори, що впливають на перебіг захворювання. Рецидиви та їхня профілактика.

Тема 6. Характеристика психопатій

Визначення та загальна характеристика психопатій (розладів особистості). Історичний огляд вчень про психопатії (П.Б. Ганнушкін, К. Леонгард, Е. Кречмер). Основні критерії психопатій за П.Б. Ганнушкіним. Класифікація психопатій за МКХ-10 та DSM-5 (розлади особистості). Основні патогенетичні механізми розвитку психопатій. Вплив біологічних, генетичних та соціальних факторів на формування психопатій.

Клінічна характеристика психопатій. Основні типи психопатій за МКХ-10 та їхня характеристика. Параноїдний (підозрілий) розлад особистості: симптоми, особливості поведінки. Шизоїдний розлад особистості: емоційна холодність, соціальна відстороненість. Дисоціальний розлад особистості: агресивність, імпульсивність, відсутність емпатії. Емоційно нестабільний розлад особистості (імпульсивний та межовий типи). Істеричний (гістріонічний) розлад особистості: демонстративність, потреба у визнанні. Ананкастний (обсесивно-компульсивний) розлад особистості: перфекціонізм, надмірний контроль. Тривожний (уникаючий) розлад особистості: соціальна фобія, низька самооцінка. Залежний (астенічний) розлад особистості: підпорядкованість, страх самотності.

Диференційна діагностика та корекція. Відмінності між психопатіями та органічними розладами особистості. Відмінності між психопатіями та невротичними розладами. Психотерапія як основний метод лікування розладів особистості. Використання медикаментозної терапії при

психопатіях (антидепресанти, нейролептики). Особливості соціальної адаптації осіб із психопатіями. Вплив психопатій на соціальну поведінку та кримінальну активність. Прогноз при різних формах психопатій. Соціальна реабілітація та профілактика дезадаптації при психопатіях.

Тема 7. Афективні розлади

Визначення афективних розладів та їх загальна характеристика. Класифікація афективних розладів за МКХ-10 та DSM-5. Епідеміологія афективних розладів: поширеність у різних вікових групах. Основні етіологічні фактори афективних розладів (генетичні, біохімічні, психологічні, соціальні). Патогенез афективних розладів: роль моноамінової системи (серотонін, норадреналін, дофамін).

Клінічні прояви афективних розладів. Основні симптоми депресивного синдрому. Типи депресії: велика депресія, дистимія, сезонний афективний розлад. Симптоми маніакального синдрому. Біполярний афективний розлад (БАР): клінічна картина, типи БАР-I та БАР-II. Циклотимія: особливості перебігу та діагностичні критерії. Атипові афективні розлади: дисфоричні стани, змішані епізоди. Суїцидальна поведінка при афективних розладах: фактори ризику, профілактика.

Клінічні методи оцінки афективних розладів. Використання психометричних шкал (HDRS – шкала Гамільтона, MADRS, шкала Бека). Диференційна діагностика депресії та тривожних розладів. Відмінності між уніполярною депресією та біполярним афективним розладом.

Основні принципи лікування афективних розладів. Фармакотерапія: антидепресанти (СІЗЗС, СІЗЗН, ТЦА, ІМАО), стабілізатори настрою, нейролептики. Побічні ефекти антидепресантів та стабілізаторів настрою. Електроконвульсивна терапія (ЕКТ) при тяжких формах депресії. Немедикаментозні методи терапії: когнітивно-поведінкова терапія (КПТ), психоедукація. Важливість соціальної підтримки та психотерапії при афективних розладах.

Прогноз при афективних розладах: фактори, що впливають на перебіг хвороби. Профілактика рецидивів депресії та біполярного розладу. Роль здорового способу життя та стрес-менеджменту в профілактиці афективних розладів.

Тема 8. Нервова анорексія та булімія

Визначення та загальна характеристика розладів харчової поведінки. Класифікація нервової анорексії та булімії за МКХ-10 та DSM-5. Епідеміологія: поширеність серед різних вікових та соціальних груп. Етіологічні фактори: біологічні, психологічні, соціальні та культурні аспекти. Патогенез розладів харчової поведінки: роль серотонінергічної та дофамінергічної систем.

Клінічні прояви нервової анорексії. Основні симптоми нервової анорексії. Типи анорексії: обмежувальний та компульсивно-перевантажувальний (біндж-їдінг). Фізіологічні наслідки голодування при нервовій анорексії. Психологічні особливості пацієнтів із нервовою анорексією. Поведінкові особливості: уникнення їжі, надмірна фізична активність, зловживання проносними. Ускладнення: серцево-судинні, ендокринні, шлунково-кишкові, остеопороз.

Клінічні прояви нервової булімії. Основні симптоми нервової булімії. Цикл “переїдання - компенсаторна поведінка”: блювання, проносні, діуретики, голодування. Відмінності між нервовою булімією та компульсивним переїданням. Фізіологічні наслідки нервової булімії: електролітні порушення, ерозія зубної емалі, ураження ШКТ. Психологічні особливості пацієнтів із нервовою булімією.

Діагностичні критерії нервової анорексії та булімії (МКХ-10, DSM-5). Використання психометричних шкал для оцінки розладів харчової поведінки (EAT-26, SCOFF). Диференційна діагностика: нервова анорексія vs. соматичні захворювання (онкологія, ендокринні порушення). Відмінності між нервовою булімією та афективними розладами.

Основні принципи лікування розладів харчової поведінки. Фармакотерапія: роль антидепресантів (СІЗЗС) у лікуванні булімії. Психотерапія: когнітивно-поведінкова терапія (КПТ), міжособистісна терапія. Харчова реабілітація та контроль маси тіла. Соціальна підтримка та сімейна терапія. Методи профілактики розладів харчової поведінки серед підлітків. Роль ЗМІ та соціальних мереж у формуванні харчової поведінки.

Тема 9. Психотичні розлади

Визначення психотичних розладів та їх загальна характеристика. Класифікація психотичних розладів за МКХ-10 та DSM-5. Епідеміологія психотичних розладів: поширеність у різних вікових групах. Основні етіологічні фактори психотичних розладів (генетичні, нейробіологічні, психологічні, соціальні). Патогенез психотичних розладів: роль дофамінергічної, серотонінергічної та глутаматергічної систем.

Клінічні прояви психозів. Основні позитивні симптоми психозів (галюцинації, марення, дезорганізоване мислення). Негативні симптоми психозів (емоційна сплосченість, ангедонія, соціальна ізоляція). порушення мислення при психозах (розірваність, резонерство, паралогічне мислення). Типи марень: параноїдне, гіпохондричне, мегаломанічне, депресивне, містичне. Види галюцинацій: слухові, зорові, тактильні, нюхові, складні та прості. Особливості афективних (маніакальних, депресивних) психозів. Види поведінкових порушень у психотичних пацієнтів (агресія, кататонія, мутизм).

Основні види психотичних розладів Шизофренія: типи, клінічна картина, перебіг і прогноз. Шизофреноподібний розлад: критерії діагностики та відмінності від шизофренії. Шизоафективний розлад: поєднання психотичних і афективних симптомів. Гострі та транзиторні психотичні розлади: характеристика та причини виникнення. Психотичні розлади, спричинені органічними ураженнями мозку (інсульт, деменція, інфекції). Індуковані психотичні розлади (марення двох осіб – синдром Фольє-а-Де). Психози, спричинені вживанням психоактивних речовин (канабіноїди, амфетаміни, алкоголь).

Основні діагностичні критерії психотичних розладів (МКХ-10, DSM-5). Використання шкал оцінки психозів (PANSS, BPRS, шкала оцінки негативних симптомів). Диференційна діагностика шизофренії, біполярного розладу та депресивного психозу. Відмінності між первинними психотичними розладами та органічними психозами.

Основні принципи лікування психозів. Антипсихотики: класифікація, механізм дії, побічні ефекти. Використання атипичних антипсихотиків у лікуванні шизофренії. Немедикаментозні методи лікування психозів (КПТ, психосоціальна реабілітація). Роль сім'ї та соціальної підтримки у відновленні психотичних пацієнтів. Методи примусової госпіталізації: юридичні аспекти та етичні питання. Прогноз при різних формах психотичних розладів. Фактори, що впливають на ризик рецидиву психозів. Методи раннього виявлення психотичних розладів. Стратегії профілактики психозів у молоді.

Тема 10. Нейрокогнітивні розлади

Визначення нейрокогнітивних розладів та їх загальна характеристика. Класифікація нейрокогнітивних розладів за МКХ-10, МКХ-11 та DSM-5. Епідеміологія нейрокогнітивних розладів: поширеність серед різних вікових груп. Основні етіологічні фактори: дегенеративні, судинні, інфекційні, травматичні, токсичні. Патогенез нейрокогнітивних розладів: роль амілоїдних бляшок, тау-протеїну, гіпоксії.

Клінічні прояви нейрокогнітивних розладів. Основні когнітивні функції та їх порушення при нейрокогнітивних розладах. Деменція: загальні симптоми та класифікація (легка, помірна, тяжка). Хвороба Альцгеймера: основні клінічні прояви, стадії, перебіг. Судинна деменція: причини,

симптоми, диференційна діагностика. Деменція з тільцями Леві: галюцинації, коливання когнітивного статусу, паркінсонізм. Лобно-скронева деменція (хвороба Піка): особливості поведінкових і мовленнєвих порушень. Хвороба Паркінсона з деменцією: патофізіологія та клінічні особливості. Деменція при хворобі Гентінгтона: роль генетичних факторів, поведінкові зміни. Інші форми деменцій: посттравматичні, метаболічні, інфекційні (нейросифіліс, ВІЛ-деменція).

Основні методи діагностики нейрокогнітивних розладів. Клінічні шкали оцінки когнітивних порушень (MMSE, MoCA, шкала Гачинського). Роль нейровізуалізації (КТ, МРТ, ПЕТ) у діагностиці деменції. Лабораторні дослідження при нейрокогнітивних розладах (біомаркери Альцгеймера, аналізи на метаболічні порушення). Диференційна діагностика між різними видами деменції.

Основні принципи лікування нейрокогнітивних розладів. Фармакотерапія деменції: інгібітори ацетилхолінестерази, антагоністи NMDA-рецепторів. Використання нейропротекторів та ноотропів у когнітивній терапії. Немедикаментозні методи лікування: когнітивний тренінг, музична терапія, арттерапія. Роль соціальної підтримки та адаптації пацієнтів із деменцією. Прогноз при різних формах нейрокогнітивних розладів. Методи профілактики деменції: модифікація способу життя, когнітивні вправи. Роль харчування, фізичної активності та контролю судинних факторів ризику в профілактиці когнітивних порушень.

Тема 11. Стресові розлади (ПТСР)

Визначення стресових розладів та їх класифікація. Критерії діагностики ПТСР за МКХ-10, МКХ-11 та DSM-5. Епідеміологія ПТСР: поширеність у загальній популяції та серед груп ризику. Основні етіологічні фактори розвитку ПТСР (психологічні, біологічні, соціальні). Патогенез ПТСР: роль гіпокампу, мигдалеподібного тіла та гіпоталамо-гіпофізарно-надниркової осі. Основні симптоми ПТСР. Інтрузивні спогади (флешбеки, нічні кошмари). Симптоми уникнення (емоційне заціпеніння, соціальна ізоляція). Гіперактивація (дратівливість, порушення сну, гіпервиготовлення). Когнітивні порушення при ПТСР (дисоціація, деперсоналізація, проблеми з концентрацією). Вплив ПТСР на емоційний стан (депресія, тривога, суїцидальні думки). Соматичні прояви ПТСР (психосоматичні розлади, порушення імунної системи). Розвиток коморбідних розладів (залежності, афективні розлади, психотичні епізоди). Види стресових розладів. Гострий стресовий розлад (ГСР) та його відмінності від ПТСР. Хронічний ПТСР та його особливості. Комплексний ПТСР (С-PTSD): симптоматика, особливості перебігу. Вторинний ПТСР (у близьких, родичів постраждалих від травматичних подій). Вплив віку та статі на розвиток та перебіг ПТСР.

Діагностика та диференційна діагностика. Методи діагностики ПТСР: клінічне інтерв'ю, шкали оцінки (CAPS-5, PCL-5, DTS). Диференційна діагностика ПТСР та генералізованого тривожного розладу. Відмінності між ПТСР та депресивними розладами. Основні підходи до лікування ПТСР (медикаментозне, психотерапевтичне, соціальне). Первинна профілактика ПТСР: психологічна підготовка до стресових подій. Вторинна профілактика: раннє втручання після травматичних подій. Підходи до реабілітації ветеранів бойових дій із ПТСР. Роль соціальної підтримки у подоланні наслідків ПТСР.

Тема 12. Розлади, обумовлені вживанням психоактивних речовин (адиктивна поведінка).

Визначення розладів, пов'язаних із вживанням психоактивних речовин (ПАР). Класифікація розладів, пов'язаних із вживанням ПАР, за МКХ-10, МКХ-11 та DSM-5. Епідеміологія: поширеність залежностей серед різних вікових і соціальних груп. Основні етіологічні фактори залежності (біологічні, психологічні, соціальні, генетичні). Нейробіологія адиктивної поведінки: роль дофамінергічної системи та механізмів підкріплення.

Види залежностей та їх клінічні прояви. Алкоголізм: стадії розвитку, симптоми фізичної та психічної залежності. Алкогольний абстинентний синдром: симптоматика, ускладнення (біла гарячка, алкогольні психози). Опіїдна залежність: механізм дії, клінічні прояви, абстинентний синдром. Канабіноїдна залежність: особливості психічних і когнітивних порушень. Амфетамінова та кокаїнова залежність: нейротоксичність, поведінкові зміни, психози. Галюциногени та їхній вплив на психіку (ЛСД, псилоцибін, мескалін). Бензодіазепінова залежність: формування толерантності, симптоми скасування. Інші форми хімічної залежності (інгальанти, дизайнерські наркотики). Неконтрольоване вживання психостимуляторів (енергетики, кофеїн, нікотин). Психологія адиктивної поведінки як міждисциплінарна галузь наукового знання. Групи різновидів адиктивної поведінки. Концептуальні моделі походження залежної поведінки. Поняття про поведінкову норму і патологію. Підходи до оцінки поведінкової норми, патології і девіацій. Нехімічні адикції (поведінкові залежності). Ігрова залежність (лудоманія): психологічні механізми та клінічні особливості. Інтернет-залежність та залежність від соціальних мереж. Адикція до шопінгу (шопоголізм): психодинамічні аспекти. Харчові адикції: психогенне переїдання та орторексія. Робоголізм (працеголізм) як форма поведінкової залежності.

Основні діагностичні критерії залежності за МКХ-10 та DSM-5. Методи виявлення адиктивної поведінки (анкети, психологічні тести, лабораторні дослідження). Диференційна діагностика залежностей та інших психічних розладів (депресія, біполярний розлад, психоз).

Основні підходи до лікування залежностей (біопсихосоціальна модель). Дезінтоксикаційна терапія при наркотичних та алкогольних інтоксикаціях. Медикаментозна терапія: роль антагоністів опіоїдів, протиалкогольних засобів, стабілізаторів настрою. Психотерапевтичні методи лікування (когнітивно-поведінкова терапія, мотиваційне інтерв'ю). Групова терапія та підтримка (АА, програми «12 кроків»). Методи запобігання рецидивам адиктивної поведінки. Соціальна реабілітація залежних осіб: ресоціалізація, профорієнтація, родинна терапія. Первинна профілактика залежностей: освітні програми, роль ЗМІ та сім'ї. Вторинна профілактика: раннє виявлення груп ризику, психокорекція. Третинна профілактика: попередження рецидивів, супровід залежних пацієнтів.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекц.	прак	сам. роб.		лекц.	прак	сам. роб.
Тема 1. Предмет, задачі та основні етапи розвитку психіатрії	10	2	4	4	9	1	-	8
Тема 2. Етіологія та патогенез психічних розладів. Основи клінічної та параклінічної діагностики	10	2	4	4	9	1	-	8
Тема 3. Класифікація психічних розладів	7	1	2	4	9	1	-	8
Тема 4. Симптоми, синдроми та симптомокомплекси в психіатрії	7	1	2	4	9	1	-	8
Тема 5. Тривожні розлади	7	1	2	4	9	-	1	8
Тема 6. Характеристика психопатій	7	1	2	4	9	-	1	8

Тема 7. Афективні розлади	7	1	2	4	9	-	1	8
Тема 8. Нервова анорексія та булімія	7	1	2	4	9	-	1	8
Тема 9. Психотичні хвороби	7	1	2	4	5	-	1	4
Тема 10. Нейрокогнітивні розлади	7	1	2	4	5	-	1	4
Тема 11. Стресові розлади (ПТСР)	7	1	2	4	4	-	-	4
Тема 12. Розлади, обумовлені вживанням психоактивних речовин (адиктивна поведінка)	7	1	2	4	4	-	-	4
Усього годин	90	14	28	48	90	4	6	80
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - ЗАЛІК								

5. ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Предмет, задачі та основні етапи розвитку психіатрії 1. Основні поняття психіатрії, її місце в системі наукового пізнання. Основні етапи розвитку психіатрії. 2. Методи психіатричного дослідження. 3. Метод спостереження і самоспостереження. 4. Цілеспрямована психологічна бесіда. 5. Етологічний метод. 6. Метод психоаналізу та психодинамічного спостереження. 7. Катamnестичний аналіз медичної документації.	4	-
2	Тема 2. Етіологія та патогенез психічних розладів. Основи клінічної та параклінічної діагностики. 1. Ендогенні психічні хвороби. 2. Екзогенні психічні розлади. 3. Психогенії (реактивні психози, невротичні, пов'язані зі стресом та соматоформні). 4. Проблема розмежування психічної норми й патології. 5. Поняття про нозологію й психіатричний діагноз. 6. Принципи й закони психіатричної діагностики. 7. Соматичні, неврологічні, функціональні методи дослідження.	4	-
3	Тема 3. Класифікація психічних розладів 1. Визначення психічного розладу та його основні характеристики. 2. Принципи класифікації психічних розладів у психіатрії. 3. Класифікація психічних розладів за МКХ-10. 4. Класифікація психічних розладів за DSM-5. 5. Класифікація психічних розладів за МКХ-11.	2	-

	6. Класифікація психічних розладів у різних психіатричних школах (біологічний, психоаналітичний, когнітивно-поведінковий підхід).		
4	Тема 4. Симптоми, синдроми та симптомокомплекси в психіатрії - Визначення понять «симптом», «синдром» і «симптомокомплекс» у психіатрії. - Класифікація психопатологічних симптомів та синдромів. - Синдром Кандинського-Клерамбо. - Синдроми порушення мислення: параноїдний, парафренний, кататонічний. - Синдроми емоційних порушень: депресивний, маніакальний, тривожно-фобічний. - Синдром Корсакова: симптоми, етіологія, клінічні прояви. - Синдроми порушення пам'яті при деменції та органічних ураженнях мозку. - Синдроми апатико-абулічні та кататонічні.	2	-
5	Тема 5. Тривожні розлади. - Визначення та загальна характеристика тривожних розладів. - Класифікація тривожних розладів за МКХ-10 та DSM-5. - Диференційна діагностика тривожних розладів із депресією, шизофренією та соматичними захворюваннями. - Використання психометричних шкал (GAD-7, HADS, Beck Anxiety Inventory). - Загальні принципи терапії тривожних розладів. - Первинна профілактика тривожних розладів. - Рецидиви та їхня профілактика.	2	1
6	Тема 6. Характеристика психопатій - Визначення та загальна характеристика психопатій (розладів особистості). Історичний огляд вчень про психопатії. - Основні критерії психопатій за П.Б. Ганнушкіним. - Класифікація психопатій за МКХ-10 та DSM-5 (розлади особистості). - Відмінності між психопатіями та органічними розладами особистості. - Відмінності між психопатіями та невротичними розладами. - Психотерапія як основний метод лікування розладів особистості. - Особливості соціальної адаптації осіб із психопатіями. - Вплив психопатій на соціальну поведінку та кримінальну активність. - Соціальна реабілітація та профілактика дезадаптації при психопатіях.	2	1
7	Тема 7. Афективні розлади - Визначення афективних розладів та їх загальна характеристика. - Основні симптоми депресивного синдрому. - Біполярний афективний розлад (БАР): клінічна картина, типи БАР-I та БАР-II. - Атипові афективні розлади: дисфоричні стани, змішані епізоди. - Суїцидальна поведінка при афективних розладах. - Використання психометричних шкал (HDRS – шкала Гамільтона, MADRS, шкала Бека). - Профілактика рецидивів депресії та біполярного розладу.	2	1
8	Тема 8. Нервова анорексія та булемія Визначення та загальна характеристика розладів харчової поведінки.	2	1

	- Класифікація нервової анорексії та булімії за МКХ-10 та DSM-5. - Основні симптоми нервової анорексії. - Психологічні особливості пацієнтів із нервовою анорексією. - Клінічні прояви нервової булімії. - Відмінності між нервовою булімією та компульсивним переїданням. Психологічні особливості пацієнтів із нервовою булімією. - Використання психометричних шкал для оцінки розладів харчової поведінки (EAT-26, SCOFF). - Основні принципи лікування розладів харчової поведінки.		
9	Тема 9. Психотичні розлади - Визначення психотичних розладів та їх загальна характеристика розладів за МКХ-10 та DSM-5. - Основні позитивні симптоми психозів (галюцинації, марення, дезорганізоване мислення). - Негативні симптоми психозів (емоційна сплосченість, ангедонія, соціальна ізоляція). - Основні види психотичних розладів. - Відмінності між первинними психотичними розладами та органічними психозами. - Фактори, що впливають на ризик рецидиву психозів.	2	1
	Тема 10. Нейрокогнітивні розлади. - Клінічні прояви нейрокогнітивних розладів. - Деменція: загальні симптоми та класифікація (легка, помірна, тяжка). - Хвороба Альцгеймера: основні клінічні прояви, стадії, перебіг. - Судинна деменція: причини, симптоми, диференційна діагностика. - Клінічні шкали оцінки когнітивних порушень (MMSE, MoCA, шкала Гачинського). - Роль нейровізуалізації (КТ, МРТ, ПЕТ) у діагностиці деменції. - Методи профілактики деменції: модифікація способу життя, когнітивні вправи.	2	1
	Тема 11. Стресові розлади (ПТСР) - Визначення стресових розладів та їх класифікація. - Критерії діагностики ПТСР за МКХ-10, МКХ-11 та DSM-5. - Основні симптоми ПТСР. - Методи діагностики ПТСР: клінічне інтерв'ю, шкали оцінки (CAPS-5, PCL-5, DTS). - Відмінності між ПТСР та депресивними розладами. - Основні підходи до лікування ПТСР (медикаментозне, психотерапевтичне, соціальне). - Профілактика ПТСР.	2	-
	Тема 12. Розлади, обумовлені вживанням психоактивних речовин (адиктивна поведінка). - Визначення розладів, пов'язаних із вживанням психоактивних речовин (ПАР). - Класифікація розладів, пов'язаних із вживанням ПАР, за МКХ-10, МКХ-11 та DSM-5. - Види залежностей та їх клінічні прояви. - Методи виявлення адиктивної поведінки (анкети, психологічні тести,	2	-

	лабораторні дослідження).		
	5. Основні підходи до лікування залежностей.		
	6. Методи запобігання рецидивам адиктивної поведінки.		
	Всього	28	6

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

До самостійної роботи студентів щодо вивчення дисципліни «Основи психіатрії» включаються:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді доповідей, есе, презентацій.
7. Підготовка до підсумкового контролю.

ТЕМАТИКА ТА ПИТАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість годин
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Предмет, задачі та основні етапи розвитку психіатрії 1. Охарактеризуйте предмет психіатрії. Вкажіть, які аспекти людської психіки та поведінки вивчаються в психіатрії. Як наука розглядає психічні розлади? 2. Розгляньте, яким чином психіатрія взаємодіє з іншими медичними дисциплінами, такими як неврологія, психотерапія, соціальна робота тощо. Як це впливає на лікування психічних розладів? 3. Які нові методи та технології використовуються для діагностики та лікування психічних розладів? Як змінюється ставлення суспільства до людей з психічними розладами? <i>Напишіть есе на тему "Як розвиток психіатрії змінив ставлення до психічно хворих осіб у суспільстві".</i> <u>Підготувати презентацію.</u> - Основні розділи психіатрії. - Історичні етапи формування психіатричної допомоги.	4	8
2	Тема 2. Етіологія та патогенез психічних розладів. Основи клінічної та параклінічної діагностики <i>Практичне завдання:</i> 1. Складіть порівняльну таблицю біологічних, психологічних та соціальних чинників у розвитку основних психічних розладів. 2. Розробіть схему патогенезу одного з розладів (наприклад, депресивного або шизофренії) з описом ключових механізмів.	4	8

	3. Проаналізуйте переваги та обмеження клінічних та параклінічних методів діагностики. <i>Написати есе:</i> Етика і професіоналізм у психіатрії: Як уникати корупційних проявів та недоброчесності (аналіз етичних стандартів у психіатрії, основних принципів недопустимості корупції та недоброчесності в медичній практиці, приклади негативних наслідків для пацієнтів та суспільства при порушенні цих стандартів). <i>Підготувати презентацію.</i> • Основи клінічного інтерв'ю в психіатрії: принципи та методи збору анамнезу. • Психіатричне спостереження як метод діагностики. • Роль психометричних тестів у діагностиці психічних розладів. • Нейровізуалізаційні методи в психіатрії: МРТ, КТ, ПЕТ. • Застосування електроенцефалографії (ЕЕГ) у психіатричній практиці.		
3	Тема 3. Класифікація психічних розладів <i>Практичне завдання:</i> 1. Дайте визначення поняття "психічний розлад". 2. Охарактеризуйте основні принципи класифікації психічних розладів. 3. Порівняйте дві основні системи класифікації психічних розладів: - Міжнародна класифікація хвороб (МКХ-10/МКХ-11). - Діагностичний і статистичний посібник з психічних розладів (DSM-5). 4. Вкажіть основні категорії психічних розладів у кожній класифікації. 5. Розгляньте основні зміни в класифікації психічних розладів між версіями МКХ-10 і МКХ-11. <i>Підготувати есе на тему: "Еволюція класифікації психічних розладів: від МКХ-9 до МКХ-11".</i> <i>Підготувати презентацію на тему: "Основні категорії психічних розладів у DSM-5: зміни та нововведення".</i>	4	8
4	Тема 4. Симптоми, синдроми та симптомокомплекси в психіатрії <i>Практичне завдання:</i> 1. Дайте визначення наступних понять: симптом; синдром; симптомокомплекс 2. Розкрийте класифікацію психопатологічних симптомів (афективні, когнітивні, моторні, сенсорні тощо). 3. Охарактеризуйте основні психіатричні синдроми: • Афективні (депресивний, маніакальний) • Психотичні (галюцинаторно-маячний, кататонічний) • Невротичні (тривожний, іпохондричний) • Когнітивні (амнестичний, дементний) 4. Складіть порівняльну таблицю основних психіатричних синдромів, вказавши: • Назву синдрому • Основні симптоми • Типові психічні розлади, в яких він зустрічається	4	8

	5. Проаналізуйте зв'язок між симптомами та синдромами у клінічній практиці. 6. Наведіть приклади найпоширеніших симптомокомплексів та поясніть їх патогенетичні зв'язки. <i>Написати есе на тему:</i> «Чому важливо відрізнити симптоми від синдромів у психіатрії?» «Культуральна чутливість у психіатричному консультуванні: як уникати стереотипів при роботі з пацієнтами різних культур (аналіз важливості врахування культурних особливостей пацієнтів при наданні психіатричних послуг, а також ефективні стратегії комунікації для забезпечення взаєморозуміння і підтримки пацієнтів з різних культурних середовищ). - Толерантність у взаємодії з пацієнтами різних гендерних ідентичностей у психіатрії (обговорення важливості гендерної чутливості при роботі з пацієнтами з різними гендерними ідентичностями, а також вплив гендерних стереотипів на психіатричну практику). <i>Підготувати презентацію на тему: "Типові симптомокомплекси в психіатрії: клінічні приклади".</i>		
5	Тема 5. Тривожні розлади. <i>Практичне завдання:</i> - Скласти порівняльну таблицю клінічних проявів основних тривожних розладів. - Розробити алгоритм діагностики тривожних розладів із використанням психодіагностичних методик (шкала Гамільтона для оцінки тривоги). <i>Підготувати есе за темами</i> - Інтернет-залежність як тригер розвитку тривожних розладів. - Профілактика тривожних розладів у молоді та студентів. - Роль підтримуючої терапії при хронічних тривожних розладах.	4	8
6	Тема 6. Характеристика психопатій - Які методи оцінки використовуються для діагностики психопатій (наприклад, опитувальники, клінічні інтерв'ю)? - Як психіатр може відрізнити психопатію від інших психічних розладів? - Які критерії застосовуються для визначення психопатії як захворювання? <i>Практичне завдання:</i> - Виберіть три основні типи психопатій (наприклад, параноїдальну, астенічну, емотивну тощо) та для кожної з них: - Охарактеризуйте ключові риси особистості. - Опишіть основні симптоми. - Визначте можливі соціальні чи поведінкові проблеми, які можуть виникати у осіб з такими психопатіями. Наведіть приклади реальних ситуацій, де може проявлятися кожна з психопатій (на основі літератури, кіно, досвіду).	4	8

	2. Порівняйте психопатії з іншими психічними розладами (наприклад, з депресією або шизофренією). Охарактеризуйте основні відмінності між психопатією та психічними розладами. З'ясуйте, які симптоми можуть бути схожими, а які – відрізняються. 3. Створіть психологічний портрет людини з одним із типів психопатії (наприклад, дисоціативної чи афективної психопатії). Оцініть, як поведінка такої людини буде виглядати в різних соціальних ситуаціях: у колективі; у родинних стосунках; у професійній діяльності. <i>Написати есе:</i> Моральна відповідальність психіатра за прийняття рішень в умовах високого тиску (аналіз випадків, коли психіатри мають ухвалювати складні рішення під тиском (наприклад, через нестачу ресурсів, управлінські рішення), і як важливо зберігати принципи недоброчесності в таких ситуаціях).		
7	Тема 7. Афективні розлади 1. Дайте визначення афективним розладам. 2. Перелічіть основні типи афективних розладів (депресія, біполярний афективний розлад, циклотимія тощо). 3. Опишіть основні симптоми кожного з цих розладів. 4. Як ці розлади впливають на якість життя пацієнтів? 5. Охарактеризуйте клінічні особливості депресії та біполярного афективного розладу. 6. Які основні відмінності між симптомами депресії та манії в рамках біполярного афективного розладу? 7. Як можуть відрізнятися стратегії лікування цих двох розладів? <i>Практичне завдання:</i> 1. Складіть план збору анамнезу для пацієнта з підозрою на афективний розлад: • Які основні питання ви задасте пацієнту, щоб визначити, чи є у нього депресія або біполярний афективний розлад? • Як ви оцінюєте тривалість, частоту та інтенсивність симптомів? • Які фактори можуть бути важливими для діагностики (наприклад, сімейний анамнез, стресові події, інші медичні захворювання)? 2. Які стандартизовані опитувальники чи шкали використовуються для діагностики депресії та біполярного афективного розладу? (Наприклад, шкала депресії Бека, MADRS, шкала манії Young). 3. Підготувати есе на тему: «Роль здорового способу життя та стрес-менеджменту в профілактиці афективних розладі.»	4	8
8	Тема 8. Нервова анорексія та булімія Перелічіть основні симптоми нервової анорексії. Які фізичні та психологічні наслідки можуть виникнути при цьому розладі? Які основні симптоми булімії?	4	8

	Як булімія відрізняється від нервової анорексії, зокрема в контексті поведінки щодо їжі та самооцінки? <i>Практичне завдання:</i> 1. Розробіть план діагностики для нервової анорексії та булімії: Які методи використовуються для діагностики нервової анорексії та булімії (клінічне інтерв'ю, спеціалізовані опитувальники, лабораторні дослідження)? Як важливо враховувати фізичний стан пацієнта (наприклад, індекс маси тіла, дефіцит поживних речовин)? Які психологічні інструменти можуть бути корисними для оцінки емоційного стану та самооцінки пацієнта? 2. Проаналізуйте вплив культурних факторів на розвиток нервової анорексії та булімії: Як стандарти краси в різних культурах впливають на розвиток цих розладів? Які культурні чи соціальні фактори можуть посилювати ризик виникнення анорексії та булімії? Як медіа та соціальні мережі можуть сприяти виникненню цих розладів серед молоді? 3. Ознайомитись з психометричними шкалами для оцінки розладів харчової поведінки (EAT-26, SCOFF). Вивчіть структуру кожної шкали та критерії оцінки. Розгляньте, які саме аспекти харчової поведінки оцінюються за допомогою цих шкал. Ознайомтесь з інтерпретацією результатів та пороговими значеннями, які визначають наявність розладів харчової поведінки.		
9	Тема 9. Психотичні розлади Визначте, що таке психоз, та перерахуйте основні типи психотичних розладів (наприклад, шизофренія, шизоафективний розлад, органічні психози). Які позитивні та негативні симптоми характерні для психозів (наприклад, галюцинації, марення, когнітивні порушення)? <i>Практичне завдання:</i> Опис пацієнта: Пацієнт, чоловік, 28 років, звернувся до лікаря через зростаючу тривожність, дивні переконання та спотворення сприйняття реальності. Він повідомляє, що чує голоси, які йому наказують вчиняти певні дії. В останні тижні він почав відчувати, що люди навколо нього хочуть йому нашкодити, та втратив інтерес до соціальних зв'язків і роботи. Водночас у нього з'явилися значні проблеми з концентрацією та пам'яттю. Родичі відзначають зміни в поведінці пацієнта, зокрема збільшення ізоляції та недотримання особистої гігієни. Завдання: Використовуючи клінічні критерії, визначте можливий психотичний розлад у цього пацієнта. Які основні симптоми ви виявляєте у пацієнта? Перелічіть позитивні та негативні симптоми психозу.	4	4

	Сформулюйте попередній діагноз, враховуючи можливі психотичні розлади (наприклад, шизофренія, біполярний розлад з психотичними симптомами, психотичний розлад, спричинений наркотиками). <i>Підготувати доповідь на тему:</i> Методи раннього виявлення психотичних розладів. Стратегії профілактики психозів у молоді.		
10	Тема 10. Нейрокогнітивні розлади 1. Що таке нейрокогнітивні розлади? Перерахуйте основні симптоми. 2. Які є типи нейрокогнітивних розладів і чим вони відрізняються один від одного? 3. Назвіть основні фактори ризику розвитку нейрокогнітивних розладів. <i>Практичне завдання:</i> 1. Описати типові симптоми різних нейрокогнітивних розладів (наприклад, хвороба Альцгеймера, хвороба Паркінсона, делірій). 2. Опишіть, як оцінюються когнітивні функції пацієнта в разі підозри на нейрокогнітивний розлад (наприклад, за допомогою тесту MMSE). <i>Підготувати доповідь на тему:</i> Роль харчування, фізичної активності та контролю судинних факторів ризику в профілактиці когнітивних порушень.	4	4
11	Тема 11. Стресові розлади (ПТСР) Що таке посттравматичний стресовий розлад (ПТСР)? Охарактеризуйте основні симптоми ПТСР. Яка різниця між нормальними реакціями на стрес і симптомами ПТСР? <i>Практичне завдання:</i> 1. Охарактеризуйте етапи розвитку ПТСР після травмуючої події. Як вони можуть проявлятися на різних етапах? (наприклад, гостра реакція на стрес, хронічний ПТСР, порушення функціонування). 2. Зазначити, як різні травмуючі події (війна, катастрофи, насильство) можуть впливати на розвиток ПТСР у різних людей. Які індивідуальні фактори можуть змінювати реакцію на травму? 3. Охарактеризуйте основні методи лікування ПТСР. Які терапевтичні підходи є найбільш ефективними	4	4
12	Тема 12. Розлади, обумовлені вживанням психоактивних речовин (адиктивна поведінка). <i>Практичне завдання:</i> 1. Охарактеризуйте основні види психоактивних речовин (ПАР), які можуть призвести до розвитку залежності. Визначте, які фізіологічні та психологічні зміни відбуваються в організмі людини під їхнім впливом. 2. Поясніть, як соціальні, економічні та культурні фактори можуть впливати на розвиток адиктивної поведінки. Наведіть приклади соціальних груп, де залежність від психоактивних речовин може бути найбільш поширеною. 3. Розробіть план профілактики розладів, обумовлених вживанням психоактивних речовин, для школярів або студентів. Які методи і техніки могли б бути ефективними для запобігання розвитку залежності?	4	4

	Всього	48	80
--	---------------	-----------	-----------

7. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Види контролю	Складові оцінювання	
	Для іспиту	Для заліку
поточний контроль , який здійснюється у ході: проведення практичних (лабораторних) занять, виконання самостійної роботи, індивідуальних завдань, дослідна робота здобувача тощо.	50%	100%
підсумковий контроль	50%	

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, есе, усне повідомлення, індивідуальне опитування; робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, залік, іспит
--	---

Питання до заліку

1. Предмет і задачі психіатрії.
2. Зв'язок психіатрії з іншими науками, що вивчають людину.
3. Місце психіатрії в системі сучасних наук.
4. Визначення терміна «Психіатрія». Основні розділи психіатрії.
5. Епоха нозологічної психіатрії Е. Крепеліна. Сучасний етап розвитку психіатрії.
6. Найбільш важливі зміни у сучасній психіатрії.
7. Велика та мала психіатрія
8. Основні види психічних хвороб.
9. Ендогенні психічні хвороби.
10. Екзогенні психічні розлади.
11. Етіологічні фактори психічних захворювань.
12. Клінічний метод у психіатрії.
13. Психіатричне обстеження та його цілі.
14. Параклінічні методи у психіатрії.
15. Особливості експериментально-психологічного обстеження у психіатрії. Психометричні методи у психіатрії
16. Особливості застосування класифікаційних систем у психіатрії. Психотерапія та класифікація психічних захворювань.
- 17 Основні поняття (невротичні, пов'язані зі стресом та соматоформні розлади, психогенні захворювання, психічна травма, важка психічна травма, психотравмуюча ситуація).
- 18 Загальна характеристика психогенних захворювань.
- 19 Основні особливості невротичних, пов'язаних зі стресом та соматоформних розладів . Психологічна схильність до переживання невротичних, пов'язаних зі стресом та соматоформних розладів.
20. Основні види невротичних, пов'язаних зі стресом та соматоформних розладів: неврастенія, істерія, невроз нав'язливих станів..
21. Основні чинники виникнення неврастенії. Основні симптоми неврастенії..
22. Істерія. Особливості характеру як фактори ризику виникнення істерії..
23. Основні істеричні порушення (істерична fuga, синдром Ганзера, псевдодеменція, істеричний ступор, пуерилізм)..
24. Неврозонав'язливі стани. Впливи психотравмуючих факторів..

25. Загальне уявлення про психічних розладів. Основні ознаки за Б.П. Ганнушкіним.
26. Психопатоподібні стани. Їх відмінність від розладів особистості.
27. Особливості розладів особистості у підлітковому віці.
28. Види розладів особистості.
29. Основні відмінності акцентуацій та психопатій за А.Є.Лічко.
30. Асоціальні та кримінальні аспекти психопатій.
31. Історичний погляд на сексуальні збочення. Перверзії (парафілії).
32. Причини ЗПР. Тимчасові ЗПР. Вроджені легкі форми ЗПР.
33. Затримки розвитку, обумовлені органічним пошкодженням мозку.
34. Психогенно обумовлені затримки розвитку, викликані дефіцитом інформації у ранньому дитячому віці..
35. Загальна характеристика розладів психічного розвитку у дітей.
36. Загальна характеристика слабоумства. Чинники виникнення олігофренії.
37. Особливості мовлення олігофренів. Особливості психомоторики олігофренів.
38. Дебільність як легка форма олігофренії.
- 39 Психічний розвиток імбецилів.
40. Причини нервової анорексії.
41. Дисморфоманія. Особливості особистості хворих на анорексію.
42. Групи ризику виникнення анорексії (вік, стать).
43. Нервова булімія. Причини нервової булімії.
44. Особливості особистості хворих на булімію.
45. Психічні розлади при атеросклерозі судин головного мозку.
46. Психосоматичний стан хворих на атеросклероз судин головного мозку.
47. Основні фобії хворих на гіпертонію.
48. Патологічні зміни характеру при сенільній деменції.
49. Зміни у пізнавальних психічних процесах хворих на сенільну деменцію.
50. Особливості протікання шизофренії. Е. Крепелін, В.Х. Кандинський, Е.Блейлер та С.С. Корсаков про шизофренію.
51. Клінічні прояви шизофренії. Негативні симптоми шизофренії.
52. Особливості міжособистісних відносин хворих на шизофренію. Дезадаптація у соціумі.
53. Особливості лікування, реабілітації та реадaptaції хворих на шизофренію.
54. Фази та інтермісії при маніакально-депресивному психозі. Ендогенне походження маніакально-депресивного психозу.
55. Зміни у пізнавальних психічних процесах хворих на маніакально-депресивний психоз.
56. Авіценна про епілепсію. Епілептичні напади. Аура перед нападом
57. Епілептичний статус хворого.
58. Особливості епілептоїдного характеру.
59. Дисфорія. Сомнамбулія хворого на епілепсію.
60. Епілептичне слабоумство.

8. ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРДВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ У МІЖНАРОДНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ
(поточний контроль, підсумковий контроль, загальний результат оцінювання)
ЕКЗАМЕН

Поточний контроль			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на практичних (лабораторних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних (лабораторних) занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних (лабораторних) занять	30
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Індивідуальне тестування, завдання, підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань, дослідна робота здобувача			
1.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять, наукових конференцій та круглих столів.	10
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль екзамен			50
Загальний результат оцінювання			100

Поточний контроль знань здобувачів освіти при формі контролю **екзамен** (максимум 50 балів) оцінюється за шкалою («2», «3», «4», «5»), з обов'язковим переведенням балів за кожний вид роботи таким чином:

- за підготовку до аудиторних занять (максимум 30 балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості практичних (лабораторних) занять, для переведу балів за підготовку до аудиторних занять середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 6;
- за виконання завдань для самостійного опрацювання (тестування, завдання, підготовка реферату (есе) за заданою тематикою) (максимум 10 балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості програмного матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення, для переведу зазначених балів середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 2;
- за інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовку наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо (максимум 10- балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості інших видів індивідуальних завдань, для переведу балів за підготовку середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 2.

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі здобувачами

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

- «2» - виставляється за неправильну відповідь (письмову роботу), яка не відповідає змісту теми та свідчить про нерозуміння її основних положень;
- «3» - виставляється за відповідь (письмову роботу), яка відповідає змісту теми, але є неповною і неточною у визначенні понять, свідчить про неповне розуміння основних положень навчального матеріалу, свідчить про те, що знання студента мають фрагментарний, поверховий характер;
- «4» - оцінюється правильна і обґрунтована відповідь (письмова робота), з якої видно, що студент знає й розуміє теоретичний матеріал в обсязі навчальної теми, володіє необхідними навичками, не допускає суттєвих помилок.
- «5» - оцінюється повна, правильна, ґрунтовна відповідь (письмова робота) на запитання теми, що передбачає логічність і послідовність викладу матеріалу, володіння термінологією, показує вміння повно й глибоко використовувати теоретичні знання в практичній площині.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ЗА ЕКЗАМЕН (максимум 50 балів)

Рівень знань оцінюється:

- від 40 до 50 балів - студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки;
- від 30 до 40 балів - студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді;
- 20 - 30 балів - студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки.
- 10 - 20 балів - володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих;
- 0 - 10 балів - володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки.

ЗАЛІК

<i>Поточний контроль</i>			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на практичних (лабораторних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних (лабораторних) занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних (лабораторних) занять	60
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Індивідуальне тестування, завдання, підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до робочої програми та	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ² , перевірка	20

² Індивідуально-консультативна робота викладача зі здобувачами

	розкладу занять	конспектів навчальних текстів тощо	
Виконання індивідуальних завдань, дослідна робота здобувача			
1.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять, наукових конференцій та круглих столів.	20
Разом балів за поточний контроль			100
Загальний результат оцінювання			100

Поточний контроль знань здобувачів освіти при формі контролю **залік** (максимум 100 балів) оцінюється за шкалою («2», «3», «4», «5»), з обов'язковим переведенням балів за кожний вид роботи таким чином:

- за підготовку до аудиторних занять (максимум 60 балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості практичних (лабораторних) занять, для переведу балів за підготовку до аудиторних занять середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 12;
- за виконання завдань для самостійного опрацювання (тестування, завдання, підготовка реферату (есе) за заданою тематикою) (максимум 20 балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості програмного матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення, для переведу зазначених балів середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 4;
- за інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовку наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо (максимум 20- балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості інших видів індивідуальних завдань, для переведу балів за підготовку середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 4.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

- «2» - виставляється за неправильну відповідь (письмову роботу), яка не відповідає змісту теми та свідчить про нерозуміння її основних положень;
- «3» - виставляється за відповідь (письмову роботу), яка відповідає змісту теми, але є неповною і неточною у визначенні понять, свідчить про неповне розуміння основних положень навчального матеріалу, свідчить про те, що знання студента мають фрагментарний, поверховий характер;
- «4» - оцінюється правильна і обґрунтована відповідь (письмова робота), з якої видно, що студент знає й розуміє теоретичний матеріал в обсязі навчальної теми, володіє необхідними навичками, не допускає суттєвих помилок.
- «5» - оцінюється повна, правильна, ґрунтовна відповідь (письмова робота) на запитання теми, що передбачає логічність і послідовність викладу матеріалу, володіння термінологією, показує вміння повно й глибоко використовувати теоретичні знання в практичній площині.

9. КРИТЕРІЇ ЗАГАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ

(для іспиту / заліку)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких

давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Студент не володіє навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81(6-7)	C		
64-73 (5)	D	Задовільно	
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	FX	незадовільно	не зараховано
1-34 (2)	F		

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Гавенко В.Л. Психіатрія і наркологія. К.: «Здоров'я», 2009. 513 с.
2. Психіатрія та наркологія / А.М. Скрипніков, Л.В. Животовська, Л.А. Боднар, Г.Т. Сонник. 2-е вид. К.: ВСВ «Медицина», 2021. 224 с.
3. Психогенні психічні розлади: навчально-методичний посібник / Л. Герасименко, А. Скрипніков, Р. Ісаков. К. ; «Медицина», 2021. 208 с.
4. Основи психіатрії: навчально-методичний посібник(для студентів факультету психології, політології та соціології) / Форманюк Ю.В. Одеса: Фенікс, 2019. 49 с.

Додаткова

1. Дитяча психіатрія : підручник / Г. М. Кожина, В. Д. Мішієв, В. І. Коростій [та ін.]; за ред. : Г. М. Кожини, В. Д. Мішієва. К.: Медицина, 2014. 375 с.
2. Косенко К.А., Мельниченко, Бойко. Особливості роботи з психічними розладами у військових. *Наукові перспективи*. №2, 2025.
3. Косенко К.,А., Колодяжна, Худавердова. Роль когнітивно-поведінкової терапії у лікуванні обсесивно-компульсивного розладу. *Наукові перспективи*. № 2(56). 2025
4. Косенко К.А., Колодяжна, Худавердова. Сучасні підходи до лікування посттравматичного стресового розладу. *Перспективи та інновації науки*. №2(48). 2025
5. Крюкова М.А., Лісовенко А.Ф., Форманюк Ю.В. Особливості експертного дослідження афективної сфери особистості. *Психологія та соціальна робота*. 2021. Вип.1 (53)
6. Основи загальної і медичної психології, психічного здоров'я та міжособового спілкування / О. Шевченко, І. Губенко, О. Карнацька. К., Медицина, 2018, 312 с.
7. Психопати. Правда розповідь про людей без жалю, без совісті, без каяття. / Кент Кил. К., Центр навчальної літератури, 2019, 320 с.
8. Про психіатричну допомогу : Закон України від 22.02.2000 № 1489-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1489-14>

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Міжнародного гуманітарного університету: офіційний сайт. URL: https://mgu.edu.ua/science_library
2. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт. URL: <https://library.pdpu.edu.ua>
3. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL: <http://www.mon.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського: офіційний сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Одеська національна наукова бібліотека: офіційний сайт. URL: <http://odnb.odessa.ua/>